

2 p., § 3, n. 2, in fine. Intelligenda autem est de absoluto contemptu ipsius Prælati, ut talis est, seu potestatis ejus; nam si solum sit contemptus ipsius rei in particulari, potest esse veniale peccatum ex levitate materiæ, etiamsi fiat ex directa intentione in aliquam offensionem personæ Prælati, ut in materia de legibus latius tractatur, et sentit Cajet. in Summa, verbo *Contemptus*, quem sequitur Armilla, eodem verbo; et Medina 1. 2, q. 96, art. 4; et Sot., in 4, d. 15, q. 2, a. 4, ad primum; Angles, in materia de poenitentia; et insinuat Angelus, verbo *Contemptus*. Imo D. Thomas, q. 15, de Veritate, art. ult., ad secundum, dixit non omnem contemptum esse peccatum mortale, sed solum contemptum Dei; intelligendum autem est de contemptu Dei in se, vel in suis vicariis, juxta doctrinam Bernardi, lib. de Præcepto et Dispens., c. 12: *Sive Deus, sive homo*, etc. Itaque inobedientia nisi formalis sit, non addit specialem malitiam, neque mortalem, nisi ex materia vel ex absoluto contemptu gravis sit.

8. *Malitia non multiplicatur ex multiplicatione legum, ut sic.* — Ad alteram partem respondetur negando consequentiam; nam per proprias leges, seu præcepta quæ ex jurisdictione procedunt, constituitur actus in specie virtutis juxta exigentiam materiæ et honestatis intentæ; unde multiplicatio legum ut sic non multiplicat formaliter obligationes, et consequenter nec contrarias transgressiones, et ideo furtum contra legem naturalem et positivam, divinam et humanam, civilem et ecclesiasticam, unam habet malitiam, quia omnes hæ leges constituunt illum actum in materia justitiæ. Idem ergo dicimus in præsentibus de jejuniæ præcepto per legem canonicam, et per regulam, seu præceptum regulare, quatenus veram rationem habet, seu efficaciam legis. Secus vero est de obligatione voti, quæ transfert actum ad virtutem religionis; et idem censemus de obligatione ex vi traditionis, et promissionis humanæ, quæ transfert actum in aliam speciem justitiæ, ut explicatum est. Sicut pater rigore præcipiens filio ut audiat Missam die festo, verbi gratia, potest illum specialiter obligare ex vi patriæ potestatis, et tunc filius omittens non solum peccabit contra præceptum Ecclesiæ, sed distincta malitia contra præceptum paternum; quod si talis filius fecisset etiam votum obediendi patri suo, peccaret etiam contra religionem. Ita ergo comparatur religiosus ad suum Prælatum, quod suo modo patriam habet potestatem

spiritualem, qua potest obligare spiritualem filium, quamvis simul habeat potestatem jurisdictionis, in quo excedit patrem carnalem, regulariter loquendo; non enim repugnat interdum etiam in illo aliquid proportionale reperiri, ut in rege respectu sui filii, cui potest præcipere, et ut pater, et ut legislator, et supponendo in filio votum obediendi patri, quocumque titulo præcipienti, atque etiam in materia alias præcepta per legem ecclesiasticam vel divinam. Sicut enim potest unusquisque seipsum denuo obligare per votum in materia alias præcepta, ita etiam pater potest obligare filium, et Prælatum subditum; quia in illa maxime subditus esse debet.

9. Ex his, quæ circa prædictam confirmationem diximus, constat votum obedientiæ et traditionem religiosam ita inter se comparari, ut votum augeat quasi intensive obligationem parendi Prælato, quæ ex traditione nascitur; quod augmentum intensivum voco, quia circa idem auget obligationem; addo autem particulam *quasi*, diminutivam, quia revera non est intensio, sed additio novæ et excellentioris rationis obligationis, ut satis explicatum est. Superest autem quæstio, an secundum extensionem, quæ sumitur ex parte materiæ, hæ obligationes sint æquales, vel una addat aliquid alteri, quod in sectionibus sequentibus declarabitur.

CAPUT VII.

AN VOTUM OBEDIENTIAE OBLIGET AD TOTIUS REGULE OBSERVATIONEM.

1. Incipimus explicare hujus voti materiam, quæ potest esse aut lex, aut constitutio scripta, aut transitorium præceptum ab homine impositum. De hac posteriori parte nulla est quæstio, quia illud est quod expressus in tali voto promittitur, ut ex formulis profitendi supra relatis manifestum est. Item, quia tota necessitas voti obedientiæ in religionibus est propter necessitatem, quæ in omni communitate humana est, ut in ea sit aliquis superior cui alii pareant, quia alias nullus in ea posset esse ordo, sed summa confusio, quam obedientiam oportet in religione esse per votum firmatam et consecratam Deo; ergo materia hujus voti præcipue est Prælati præceptum seu mandatum, de quo qualem et quantam obligationem inducat, postea videbimus.

2. De altera ergo parte versatur proposita

difficultas, in qua tres invenio sententias. Prima generatim affirmat totam regulam contineri sub materia voti obedientiæ religiosæ, atque ita teneri religiosum ad totius regulæ observationem ex vi voti; ita sentit Henricus, Quodlib. 6, q. 17, ubi in speciali loquitur de regula Augustini, quæ sub his verbis proponitur: *Hæc sunt quæ, ut observetis, præcipimus*; extendit autem sermonem ad omnem aliam, etiamsi (inquit) sub hac forma proponatur: *Hæc sunt quæ, ut observetis, admonemus*; et idem diceret de verbo *statuimus*, vel de quocumque alio simili. Ratio ejus est, quia per votum fit præceptum, quod antea erat consilium, vel admonitio; sed per votum obedientiæ unusquisque obligatur ad observandam regulam, et omnia quæ in illa continentur; ergo. Minor probatur, quia ideo ante professionem proponitur regula, ut unusquisque videat an velit se ad illam obligare; ergo supponitur illam esse materiam talis obligationis et voti. Item quia alias non esset major obligatio observandi regulam post professionem, quam antea, quod per se statim apparet absurdum, et contra rationem. Item quia per votum obedientiæ religiosus promittit regularem vitam, ut docet D. Thomas, 2. 2, q. 186, art. 9; regularis autem vita dicitur illa, quæ conformatur regulæ; ergo promittit quis per tale votum conformare se in suis actionibus regulæ suæ. Unde D. Thomas ibidem ait facere contra votum obedientiæ, qui transgreditur præceptum, vel ore tenus a Prælato factum, vel in regula expressum: ergo juxta mentem D. Thomæ promittit religiosus per obedientiæ votum observare præcepta, non tantum hominis, sed etiam regulæ; ergo quamvis regula ex se non obligaret sub præcepto, ex vi voti obligat. Patet consequentia, quia si quis immediate voveret facere id quod regula præscribit, verbi gratia, jejunare, nulla interveniente regula, oriretur gravis obligatio ad id faciendum; sed perinde est, interveniente regula, vovere illam servare; ergo. Tandem confirmatur hæc sententia, quia alias non peccaret religiosus saltem mortaliter, habens formale propositum non servandi aliquam regulam, quoties impune id facere posset. Consequens est valde absurdum; ergo. Sequela patet, quia non est major ratio de singulis regulis, quam de tota collectione; quia plura consilia simul collecta non efficiunt unum præceptum; nec plura peccata venialia unum mortale.

3. Secunda opinio est, ex vi voti obedi-

tiæ non teneri aliquem ad observationem regulæ, sed solum ex vi ipsius regulæ quantum ipsa declaraverit, sub præcepto, si ipsa expresserit, vel tantum sub consilio, seu obligatione ad poenam, si ita ipsa declaraverit. Hanc sententiam tribuunt aliqui D. Thom., et sumi potest ex Paludano, in 4, d. 38, q. 3, art. 4, et Supplemento Gabr., q. 1, art. 3. Potest autem in hunc modum declarari et confirmari; nam, sicut superiori capite respectu personæ Prælati præter votum dicebamus esse obligationem illi parendi ex vi traditionis, antequam intelligatur votum obedientiæ, seu illo præciso; ita respectu regulæ potest et debet intelligi obligatio ad servandam regulam, quæ non pertinet ad virtutem religionis, sed ad justitiam legalem, vel generaliter ad obedientiam, vel specialiter ad varias virtutes, juxta exigentiam materiarum, si regula habeat veram rationem legis. Fundamentum autem hujus partis est, quia is, qui voluntarie efficitur pars alicujus Reipublicæ consequenter subjicitur legibus illius Reipublicæ, et ad eas servandas obligatur, secluso voto et juramento, quæ extrinseca sunt, ut in tractatu sequenti magis declarabimus. Hac ergo parte supposita, dicit hæc sententia, votum obedientiæ non cadere in regulam ut in materiam, nullamque obligationem addere illi quam ipsa ex se habet. Sic autem explicata hæc sententia probari potest primo ex forma vovendi, quia qui proficitur non promittit servare regulam, sed vovet Deo, et promittit Prælato obedientiam; ergo. Secundo, quia alias committeretur sacrilegium quoties frangeretur quæcumque regula. Consequens est contra communem sensum omnium religiosorum, et consequenter præter intentionem voventium; item esset in gravissimum periculum animarum, sæpius enim peccaret mortaliter. Nec satis est respondere, licet illa sint sacrilegia, esse venialia ex levitate materiæ, quia ad minimum illa materia, quæ sufficeret ad transgressionem mortalem, si esset immediate promissa per votum, sufficeret ad peccatum mortale, si esset contra regulam, quia, ut dicebat prior opinio, mediante regula, vovet quis facere vel omittere quod per regulam præscriptum est.

4. Dicitur fortasse votum cadere in regulam, et addere illi obligationem, non tamen æqualem pro tota regula, sed proportionalem, ita ut si regula secundum se sit lex obligans sub mortali, transgressio ejus ratione voti

habeat novam malitiam mortalem sacrilegii; si autem regula tantum obliget sub veniali, addatur solum malitia venialis ratione voti, ita ut quidquid sit de qualitate vel gravitate rei circa quam versatur regula, semper in ordine ad votum materia censeatur levis, si obligatio regulæ solum est venialis. Sed quid dicendum de regulis, quæ ad nullum peccatum mortale vel veniale obligant? Nec enim dici potest votum cadere in unam regulam, et non in aliam; quia, eo modo quo respicit regulam, generaliter cadit in totam. Neque etiam intelligi potest quod votum cadat in observationem alicujus regulæ, et quod non addat illi obligationem pertinentem ad religionem, quia promissio voti separari non potest ab obligatione. Si autem votum cadit in universam regulam, ergo, qui vovet obedientiam, promittit etiam servare illas regulas, quæ de se ad nullum peccatum obligant; ergo necessario contrahit obligationem in conscientia servandi talem regulam.

5. Tertia sententia distinguit inter religiones juxta diversos modos profitendi earum, qui ad duos reducuntur. Unus est, in quo fit promissio conversionis morum secundum talem regulam, ut de Carthusia supra retulimus, et de Religione S. Benedicti idem colligitur ex cap. 58 suæ regulæ. Alius vero modus est promittendo obedientiam secundum talem regulam, ut ait Bernar., lib. de Præcepto et dispens., et servatur in religionibus Mendicantium, et specialiter de Prædicantibus refert D. Thom. supra. Ex priori igitur modo profitendi ait hæc opinio oriri obligationem voti ad servandam regulam, quia promittere conversionem morum secundum regulam, est promittere conformari in moribus regulæ, quod est promittere servare regulam; ergo observatio regulæ est materia talis voti. Ex posteriori autem modo profitendi non sequitur talis obligatio, quia illud votum solum est obediendi Prælato; regula autem magis additur ad designandum terminum intra quem potest præcipere Prælatus, quam ut ejus observantia promittatur. Hanc distinctionem indicat Paludanus supra, et latius Palatius, in 4, distinct. 38, disput. 1, circa medium.

6. *Observantia regulæ continetur sub materia voti obedientiæ religiosæ.* — In hac quæstione non disputamus an regula religiosa obliget ad culpam, necne, vi sua ac præciso voto; de hoc enim disseremus melius tractatu sequenti; sed abstrahendo ab hac quæ-

sione, solum tractamus an observatio regulæ sit materia voti obedientiæ, quod in religione fit, et inde consequenter oritur alia quæstio, an ex hoc voto oriatur obligatio ad servandam regulam, quæ ex genere suo sit sub mortali, cum sit justitiæ ad Deum. Dicendum ergo est primo, regulam, seu observantiam ejus, contineri sub materia voti obedientiæ religiosæ. Hæc sine dubio est sententia D. Thom. 2. 2, d. q. 186, artic. 9, ubi expresse dicit votum obedientiæ obligare ad servandum præceptum regulare, sive ab homine impositum, sive in regula contentum; et idem intellexit Cajet. ibi, et D. Ant., tertia p., tit. 16, cap. 4, § 13, in fine, qui refert Joannem de Neapoli, Quodl. 14, q. 16; et probatur, quia religiosus vovet obedire Prælati talis religionis; sed Prælatus non solum præcipit ore seu personali præcepto (ut sic dicam), sed etiam præcipit per legem stabilem, seu regulam; ergo votum obedientiæ æque cadit in utrumque præceptum. Secundo declaratur ex usu omnium religionum, quæ in suis regulis vel statutis addere solent hanc particulam, *in virtute sanctæ obedientiæ mandamus*, etc., quando volunt gravem obligationem imponere; ergo supponunt votum obedientiæ de se cadere in præcepta, quæ per modum regulæ seu legis proponuntur; ergo idem dicendum est de tota regula, secundum eum gradum obligationis in quo fertur. Patet consequentia, quia votum obedientiæ absolute fit secundum regulam, et non limitatur ad hunc vel illum modum præcipiendi regulæ. Et quamvis hoc pertineat ad factum, ut ait Henriq. supra, an scilicet aliqua in regula sic tradantur, ut votum obedientiæ non intelligatur cadere in illa, nihilominus considerando modum vivendi, et obedientiam in quamque religione, in nulla potest probabiliter illa distinctio fieri, scilicet, quod votum obliget ad servandam unam partem regulæ, et non aliam.

7. Dices, ex argumento facto solum posse concludi, votum obedientiæ posse obligare ad regulam, si in ipsa exigatur, actu vero non obligare ad totam, sed solum ad eam partem in qua talis obedientia exigitur; solum autem videtur exigi in illis regulis, in quibus additur illa particula, *in virtute sanctæ obedientiæ*. Sed contra; nam idem dici potest de omnibus præceptis personalibus, quæ ore tenus vel privatis litteris a Prælati imponuntur, nimirum non pertinere ullo modo ad votum obedientiæ, nisi quando in eis ex-

presse additur particula illa, *in virtute sanctæ obedientiæ*; ergo non minus est materia obedientiæ regula ipsa, quam præceptum Prælati, quod est in præsentia principaliter intentum. Deinde illa particula, *in virtute sanctæ obedientiæ*, non additur, nisi ad explicandam obligationem sub mortali, quantum est ex modo præcipiendi; præter hanc autem obligationem potest esse alia sub veniali, in qua etiam ratio obedientiæ intervenit, sive illa obligatio proveniat ex regula, seu statuto, sive ex præcepto Prælati; ergo votum, quod factum est de obedientia absolute, totam hanc materiam comprehendit, sive addatur illa particula, sive non addatur.

8. Nec refert (ut ultima opinio distinguebat) quod votum fiat obediendi regulæ, vel secundum regulam, vel aliis verbis explicantibus conversionem morum juxta regulam; nam si attente considerentur, revera sunt æquivalentia, ut infra latius dicam; cum enim vovetur obedientia secundum regulam, quamvis intendatur limitari potestas præceptiva prælatorum, ad ea quæ in regula formaliter vel virtualiter continentur, vel quæ ad illius observationem vel intentionem aliquo modo pertinent, non tamen excluditur a materia voti obedientiæ actus ipse præcipiendi per regulam; nullum enim præceptum magis est secundum regulam quam ipsamet regula; ergo obedientia regulæ cadit sub tale votum, etiam sub illa forma factum. De aliis autem formulis, et modis vovendi, res est per se clara, et ab aliis concessa. Tandem ex vi traditionis, seu unionis cum religione, æque sequitur obligatio servandi regulam ac obediendi præceptis Prælatorum, et tota illa obligatio ex suo genere ad obedientiam spectat; sed votum obedientiæ est ad confirmandam, et quasi sacrandam, ut sic dicam, hanc obligationem; ergo respicit totam illam, ut adæquatam materiam; imo certior videtur hæc obligatio quam prior; nullus enim est religiosus, qui non existimet, eo modo quo obligatur per regulam, obligari ratione obedientiæ quam promissit, cum tamen alia obligatio justitiæ vel fidelitatis humanæ non omnibus ita nota sit.

9. *Votum obedientiæ non obligat sub mortali, nisi id in regula supponatur, aut exprimat.* — Secundo nihilominus assero, votum obedientiæ non addere regulæ obligationem sub peccato mortali, nisi in regula ipsa vel supponatur vel exprimat; in hoc dissentio ab Henrico, et cum D. Thom. sentio; est enim

illa sententia Henrici nimis rigorosa et acerima, redditque religiosorum statum magis perniciosum quam securum. Explicatur autem prius posterior pars in hunc modum, quia, licet religiosus teneatur obedire Prælato et regulæ, tum ex vi sui status, seu traditionis, tum ratione voti obedientiæ, fieri tamen potest ut in aliqua materia possit Prælatus obligare sub mortali ex vi voti obedientiæ, exigendo obligationem ejus, in qua non posset obligare per solam potestatem dominativam, quia obligatio voti sacratio est, et ideo aliqua materia respectu illius gravis est, quæ respectu hominis non esset gravis; sicut fidelitas ad Deum longe gravius obligat ex suo genere, quam ad hominem. Neque obligatio in ordine ad votum supponit necessario æqualem obligationem in ordine ad hominem; imo extra religionem in voto simplici obedientiæ potest quis obligari sub mortali ad obediendum, quamvis alius non habeat alium titulum, aut potestatem ad præcipiendum; ergo, licet in religione illam habeat Prælatus, nihilominus non repugnat in aliqua materia majorem obligationem imponere posse ratione voti, quam ratione humanæ obligationis, sicut promissio jurata in aliqua materia obligabit sub mortali, in qua nuda promissio non obligaret. Et fortasse ob hanc causam, quando Prælati volunt sub mortali obligare, ut certior sit obligatio, addunt illam particulam, *in virtute sanctæ obedientiæ*, per quam exigunt debitum ex voto.

10. *Votum obedientiæ duobus modis potest graviter obligare ad regulæ observantiam.* — Hinc ergo fit ut votum obedientiæ dupliciter possit addere regulæ gravem obligationem. Primo, quia in ipsa exigitur expresse voti debitum per dictam particulam, vel aliam æquivalentem, si materia sit proportionata dictæ obligationi in ordine ad votum, etiamsi fortasse in ordine ad nudum præceptum hominis non esset sufficiens. Et quoad hanc partem res videtur communis, et satis certa, ex usu, et ex ratione facta. Unde etiam obiter constat, et declaratus est unus modus, quo votum obedientiæ potest addere obligationem gravem, ubi sola traditio aut pactum humanum ad illam non sufficeret. Quomodo potest etiam aliquando superior in virtute obedientiæ præcipere observationem alicujus regulæ, quæ sub tali forma non obligabit, et ita potest addere obligationem sub mortali, regulæ, quæ, vel ad nullum peccatum, vel ad solum veniale obligabat, si tamen materia sit pro-

portionata; quod ideo addo, quia potest esse tam parva, ut etiam in ordine ad obligationem voti sit res levis; tunc autem etiam si a jure, vel ab homine addatur illa particula, *in virtute sanctae obedientiae*, non addetur in individuo obligatio sub mortali, ob materiae incapacitatem. Moraliter autem loquendo, semper est graviter timenda illa forma praecepti, quia satis indicat voluntatem superioris, et timenda est, nisi evidenter sit injusta, et ultra potestatem. Alio modo potest praeceptum regulae obligare ad mortale, quia materia ejus in proprio genere est sufficiens ad talem obligationem, et de intentione et voluntate praeipientis satis constat, etiam si non addatur illa particula: *In virtute sanctae obedientiae*, sed ex alia declaratione, vel consuetudine religionis, vel quia ponitur praeceptum sub excommunicatione majori ipso facto incurrenda, etc., et tunc dico, praeter obligationem immediatam, quae ex illa regula tanquam ex lege nascitur; adjungi obligationem alterius speciei gravem, et sub mortali ex vi voti, quod plane sensit D. Thom. supra, et concluditur ex dictis, quia objectum obedientiae est praeceptum; ergo est etiam materia voti obedientiae; sed praeceptum de se obligans sub mortali est satis grave intra objectum obedientiae; ergo etiam respectu voti obedientiae est materia gravis; ergo transgressio voti in tali materia addit novam malitiam mortalem.

11. *Dupliciter potest regula sub veniali obligare.* — Ex his ergo satis declarata et probata est pars affirmans assertionis. Pars autem negativa seu exclusiva contraria ratione suadet. Nam, quoties transgressio regulae non est peccatum mortale altero ex duobus modis praedictis respectu voti obedientiae, vel nulla laesio est, vel est in materia levi; ergo non potest illi addi malitia mortalis ratione voti. Consequentia patet ex supradictis de voto in communi, quod in materia levi non obligat sub mortali. Antecedens vero probatur, quia omne praeceptum obligans sub veniali, in ratione objecti obedientiae est levis pars ejus; imo, juxta sententiam D. Thomae, non meretur nomen praecepti, nisi secundum quid; ergo respectu etiam voti obedientiae illa est materia levis. Declaratur autem amplius in hunc modum, quia dupliciter contingere potest regulam obligare sub veniali tantum: primo, ex levitate materiae, in qua ob eam causam non potest superior obligare ad mortale, etiam si velit obligare quantum possit. Se-

cundo ex directa intentione, quia nimirum non vult graviter obligare, etiam si considerata materiae qualitate possit id facere. Quando praeceptum est prioris modi, constat materiam sub quacumque ratione spectatam esse levem, scilicet secundum se, et ut cadit sub votum ratione talis praecepti; supponimus enim non praecipere directe in virtute obedientiae, seu directe exigendo obligationem voti, sed solum praecipere talem rem per propriam legem, ac praeceptum obligans ex se in conscientia, quo posito, statim sequitur obligatio voti; cum enim materia tam parva sit, ut lex vel praeceptum humanum non possit circa illam obligare ad mortale, etiam si ex parte legislatoris cum toto rigore proponatur, manifestum est etiam praeceptum illud esse quid leve in ordine ad votum obedientiae, et quatenus est materia ejus. Majus dubium esse potest de alio modo, quia in eo supponitur rem praeceptam esse gravem; nihilominus tamen idem dicendum est, quia per hoc votum non promittimus facere hanc vel illam rem, sed solum servare praeceptum; illud autem praeceptum, quamvis sit de re gravi, in genere praecepti, est tamen leve ratione modi praecipendi, et ideo semper in ordine ad votum obedientiae illa materia levis est, quia directe non exigitur ex vi voti, sed solum leviter praecipitur, ut sic dicam, et consequenter votum etiam obligat ut tale praeceptum servetur, modo tamen ipsi proportionato, atque sub levi culpa.

12. *Votum obedientiae obligat sub veniali alterius speciei, si ita regula obliget.* — Tertio dicendum est, si regula ex se, quatenus est ex jurisdictione, vel potestate dominativa, obligat sub veniali, vel ratione materiae, vel ob intentionem praeipientis, tunc votum obedientiae adjungere illi obligationem aliam etiam sub veniali, licet sit altioris speciei, seu contra nobiliorem virtutem. Haec assertio sequitur ex praecedentibus; negari enim non potest quin votum obedientiae addat aliquam obligationem tali regulae, quia participat veram rationem praecepti, cujus observatio per hoc votum promissa est, ut patet ex prima assertionem; sed haec obligatio respectu talis regulae non est sub culpa gravi, ut ex secunda assertionem constat; erit ergo sub veniali. Declaraturque praeterea in hunc modum: nam dupliciter potest obligare votum obedientiae ad observantiam regulae. Primo, quia in ea directe et expresse exigitur promissio voti, et tunc jam dictum est, regulariter vo-

tum addere obligationem mortalem, nisi materia sit adeo levis, ut etiam votum directe emissum de illa facienda non obliget ad mortale, et tunc etiam nihilominus constat votum obedientiae directe obligare, saltem sub veniali, ad observationem talis regulae, quia levitas materiae non tollit omnino obligationem, sed minuit illam. Secundo obligat hoc votum ad executionem regulae consecutione quadam, ut sic dicam, quia, scilicet, ponitur materia, seu conditio necessaria, qua posita, urget obligatio voti. Ut si quis vovisset servare omnia praecepta Ecclesiae, et nunc poneretur praeceptum de novo jejunandi in vigilia Epiphaniae, votum illud statim adderet novam obligationem religionis ad jejunii obligationem, non quia praecipiens directe exigit obligationem voti, sed quia praeceptum ipsum est materia talis voti. Ita ergo in praesenti est. Religiosus enim per votum obedientiae promittit servare omnia praecepta suae religionis, sive ab homine, sive jure lata, ut ostensum est; ergo, eo ipso quo praeceptum ponitur, insurgit obligatio voti, etiam si directe non exigitur; sicut ergo posita regula obligandi ad mortale, votum addit suam obligationem sub mortali, ita etiam posita regula obligandi sub veniali, votum addit obligationem sui generis, quia etiam illud praeceptum est materia ejusdem voti; tamen, quia materia parva est, culpa etiam contraria erit levis, contraria tamen virtuti religionis, atque adeo pertinens ad altiorem speciem vitii, scilicet sacrilegii.

13. *Quando regula sub nulla culpa obligat, neque etiam votum.* — Dico quarto, quando regula de se non obligat ad culpam mortalem vel venialem, votum obedientiae neutram obligationem illi adjungit intra suum ordinem, seu ex virtute religionis. Hanc conclusionem praecipue intendit D. Thom., dicta quaest. 186, art. 9, ad 4, et Quodlib. 4, quaest. 9, art. 20. Nec fortasse aliud voluerunt Palud. supplementum, et Antoninus, locis citatis. Ratio autem est, quia illa regula ut sic non est materia voti obedientiae, quia ut sic non est verum praeceptum; objectum autem obedientiae est praeceptum, ut docuit D. Thom. 4, 2, quaest. 104, et infra latius dicemus tractando de obedientia Societatis. Votum autem non addit obligationem, nisi supposita sua materia; ergo. Declaratur a simili in mandatis Praelatorum; quando enim aliquid ordinant faciendum, nullam volentes in conscientia obligationem ponere, illud praetermittere, per se, et secluso

contemptu, non est contra votum obedientiae, nec mortaliter, nec venialiter, quia illa ordinatio non est verum praeceptum, nec simpliciter, nec secundum quid; ergo similiter in praesenti. Hoc enim maxime observandum est, quod praeceptum obligans sub veniali, licet sit secundum quid comparatione alterius, nihilominus est verum et proprium praeceptum sufficiens ad honestatem, exercitium, et obligationem virtutis obedientiae; illa enim duo non repugnant, sicut accidens est ens secundum quid, et tamen est verum ens; regula autem quae per se nullam obligationem inducit in conscientia, ut sic, non potest dici verum praeceptum, etiam secundum quid, et violans illam per se non agit contra obedientiae virtutem; ideoque non est materia voti obedientiae, et ideo ex tali voto non accrescit illi aliqua obligatio in conscientia, etiam venialis. Denique confirmatur, quia haec est intentio auctorum talium regularum, quando ipsi declarant non esse intentionis suae obligare ad mortalem aut venialem; culpam volunt enim excludere etiam illam quae ex voto obedientiae posset provenire, quod in potestate eorum est, quia possunt praecipere, et non praecipere, sed simpliciter proponere voluntatem, seu consilium suum, quod longe diversum est, ut patet etiam in simplici mandato ab homine, de quo eadem est ratio.

14. *Quid, si fiat votum obediendi secundum regulam, et votum servandi regulam.* — Ex quo infero conclusionem positam habere locum non solum quando fit votum obediendi secundum regulam, seu de conversione morum juxta regulam; sed etiam si fiat votum servandi regulam, dummodo intelligatur fieri obedientiae votum. Duas priores partes ponit expresse D. Thom. locis citatis, et illas censet in re aequivalentes, sicut supra diximus, quamvis magis probet modum vovendi obedientiam secundum regulam, quia videtur cautior ad tollendes scrupulos circa observationem regulae; sed cum de re constet, non majorem obligationem ex uno modo vovendi quam ex alio oriri, parum refert diversitas vocum; de quibus vovendi formulis infra iterum occurret sermo. De ultima vero parte videtur D. Thomas in dicto quodlibeto aliter sentire; dicit enim, *quod si religiosus profertur se obligare voto ad singula quae continentur in regula, et sic contra quodlibet eorum agendo peccaret mortaliter*; ob hanc vero causam putat in nulla religione fieri hoc votum, quia

esset in laqueum potius quam in subsidium; et similiter in alio loco, 2. 2. dicit: *Qui proficitur regulam, non vocet servare omnia quæ sunt in regula, sed vocet regularem vitam.*

15. Verumtamen in re, ut existimo, non est diversitas; non est enim dubium quin præter votum obedientiæ possit intelligi votum observandi regulam, immediate ad hoc obligans, sive in illa observantia intercedat vera ratio obedientiæ, sive non; quod votum ex hac parte generalius est quam votum obedientiæ, sicut votum faciendi quidquid alius dixerit aut voluerit honestum, latius est quam votum obedientiæ. De tali ergo voto servandi regulam, verum est, quod si fieret, adderet obligationem in conscientia, etiam illis regulis quæ per se nullam afferunt, quia vere et proprie caderet in illas tanquam in partem materiæ suæ. Imo addit D. Thomas fractionem cuiuscumque regulæ tunc futurum fuisse peccatum mortale; id autem intelligo ex genere, nam ex levitate materiæ, etiam tunc posset esse veniale peccatum, sicut in fractione alicujus voti. De facto autem certum est non fieri tale votum in professione religiosa; quia solum fiunt tria vota, paupertatis, castitatis et obedientiæ. Supponendo ergo, votum, quod potest obligare ad regulam, solum esse votum obedientiæ, dicimus, sub quacumque verborum forma fiat, non addere obligationem nisi regulæ vere ac proprie præcipienti, quia solum circa illam versari potest propria obedientia, et cum proportione ad modum obligationis, ut explicatum est. Unde, licet forma voti sit obediendi regulæ in omnibus, ibi includitur distributio accommodata, scilicet obediendi in omnibus, in quibus vera obedientia intervenerit, seu locum habuerit. Quod si forma sit: *Voveo servare regulam*, per intentionem voti limitandus est verborum sensus, quia intentio solum est voti obedientiam, et ideo solum promittitur observantia regulæ, quatenus ad obedientiam necessaria est.

16. *Regula religiosa saltem ratione pœnæ et disciplinæ regularis obligat in conscientia.* — Est autem animadvertendum hanc conclusionem intelligendam esse formaliter de regula, quatenus in conscientia non obligat. Quod ideo dico, quia nulla est propria regula religiosa, quæ, licet ad immediatum statum, de quo statuit, faciendumne sit, an omittendum, non obliget in conscientia, non possit tandem revocari ad aliquam obligationem in conscientia, quatenus transgresso-

rem subicit pœnæ, seu disciplinæ regulari, ad quam sustinendam potest quis in conscientia obligare, nam hic saltem modus obligationis in omni lege necessarius est, ut in sequenti tractatu magis explicabimus. Si ergo occasione talis regulæ et transgressionis ejus, religiosus tandem compellatur pœnam sustinere, vel satisfactionem aliquam exhibere pro transgressione regulæ, tunc sicut non potest in conscientia resistere, quia ad hoc saltem obligatur ex vi regulæ, ita quoad hoc votum obedientiæ habet suam obligationem, quia jam ibi habet locum materia ejus. Et ita etiam servari potest illa forma voti observantiam regulæ, ut in omnibus habeat locum cum proportione, quatenus in conscientia obligat, vel ad hanc obligationem aliquo modo resolvuntur.

17. *Non observare talem regulam est imperfectio in voto.* — Tandem ex dictis intelligi potest quod, sicut transgressio regulæ, etiam quatenus non obligat in conscientia, est imperfectio quædam virtutis obedientiæ, quia non se extendit ad id quod est optimum, magisque decens in tali statu, secundum talem virtutem, quale est conformari non tantum præcepto, sed etiam simplici voluntati superioris; ita etiam eadem transgressio in viro religioso est imperfectio intra virtutem religionis et voti, quia, licet simpliciter non frangat promissionem, deviat aliquo modo a perfectiori observatione ejus, et disponitur aliquo modo, ut facile possit illam rumpere, saltem in levi aliqua parte ejus.

18. Ad fundamenta primæ opinionis, primum verisimile non est, Augustinum per illa verba, quæ ponit in principio suæ regulæ: *Hæc sunt quæ, ut observetis, præcipimus, in monasterio constituti*, voluisse proprium et rigorosum præceptum de omnibus et singulis, quæ in regula continentur, tradere, cum multa et minutissima consilia, tam ad actus internos quam externos pertinentia, in ea continentur; sed more paterno videtur verbo præcipiendi usus. Deinde consuetudo, quæ est optima legum interpretis, ita rem hanc interpretata est, cui in singulis religionibus standum est, ut tractatu sequenti latius videbimus. Ad rationem ergo concedo regulam esse materiam voti obedientiæ, tamen cum proportione ad obligationem quam ex se affert, ut explicatum est. Nego tamen perinde esse vovere obedientiam regulæ, ac vovere immediate actum de quo regula disponit, quia hoc posteriori modo promittitur actus secundum se, et ideo ab illo

ut sic accipit obligatio voti augmentum aut diminutionem; priori autem modo solum promittitur, quatenus alias præceptum est, et ideo solum additur obligatio juxta proportionem ipsius præcepti, ut explicatum est. Ad confirmationem de hoc proposito generali non servandi regulam, in omnibus ad quæ ipsa per se spectata in conscientia non obligat, controversia est, an ille actus sit peccatum mortale, necne, quæ pertinet ad tractatum sequentem. Nunc solum assero, si actus ille aliunde peccatum non est, ratione voti obedientiæ non esse peccatum, quia si peccatum non est, contra nullum præceptum superioris est, nec etiam est specialiter prohibitum sub virtute sanctæ obedientiæ non habere talem actum; ergo non habere illum in rigore non est materia voti obedientiæ. Si autem ille actus est peccatum ratione obligationis regulæ, erit etiam contra votum obedientiæ, juxta proportionem explicatam in superioribus assertionibus, et ita confirmatio illa nihil ad præsens refert.

19. Ad fundamenta secundæ sententiæ nihil respondere necesse est, quia ex dictis satis declarata est, et ad doctrinam a nobis traditam accommodata. Solum ad ultimam instantiam negandum est, votum obedientiæ obligare simpliciter ad servandas eas regulas, quæ alias non obligant in conscientia. Et sub hac ratione concedendum est tales regulas sic spectatas non esse materiam hujus voti; et differentia inter illas et reliquas clara est, quia non includunt rationem præcepti; quomodo autem possint aliquo modo participare obligationem hujus voti, jam est explicatum. De tertia vero sententiâ nihil amplius dicere necesse est.

CAPUT VIII.

UTRUM VOTUM OBEDIENTIE RELIGIOSE OBLIGET AD PARENDEM SUPERIORI IN QUACUMQUE HONESTA MATERIA.

1. *Materia obedientiæ duplex.* — *Quid requiratur ut Prælati præceptum sit validum.* — *Triplex potestas in Prælato ad præcipiendum.*

— *Materia duplex distingui potest, remota et proxima: in præsentem ergo, materia proxima voti obedientiæ est præceptum superioris; remota ergo dicitur res omnis, vel omnis actus, de quo potest superior præcipere. De priori igitur materia sufficere videntur quæ hæcenus dicta sunt; explicatum est enim quodlibet*

præceptum superioris, sive detur per modum legis, sive tantum ut personale imperium, sive obliget sub mortali, sive sub veniali, esse materiam hujus voti, vel gravem, vel levem; supponit autem hæc materia quod præceptum sit validum, alioquin non erit vera materia; explicandum ergo superest quid sit necessarium, ut præceptum Prælati validum sit, ita ut votum obliget ad observationem ejus. Duo autem (præter voluntatem præcipiendi) sunt necessaria ad valorem præcepti, scilicet potestas in præcipiente, et materia capax præcepti, quæ duo veluti correlativa sunt, quia vera potestas solum extenditur ad materiam capace. Cum ergo certo constet in superiore esse potestatem præcipiendi, ad explicandam hujus voti obligationem, solum superest declaranda dictæ potestatis amplitudo, quæ ex materia pendet, seu ex rebus aut actibus pluribus aut paucioribus, quos potest præcipere. Solum circa hanc potestatem ex parte ipsius advertere possumus, in Prælato religioso triplicem posse intelligi potestatem ad præcipiendum, scilicet potestatem jurisdictionis a Pontifice datam, potestatem dominativam, quam habet ex vi traditionis, et potestatem proveniente ex ipso voto; est enim hæc, ut declaravi, distincta ab illis duabus, et absolute ac secundum se separabilis ab illis, ut patet in puro ac simplici voto obedientiæ; quamvis obedientia religiosa cum illis semper conjuncta sit, et fortasse aliquam earum, seu actum ejus semper supponat tanquam proximam materiam, quod in sequentibus examinabimus. Nunc illud tantum certum sit, ad obligationem hujus voti obedientiæ ex parte potestatis Prælati, satis esse quod præceptum valide procedat a quacumque ex dictis potestatibus; nam quæcumque illarum sufficit ut intercedat vera ratio obedientiæ; sed obedientia hujus Prælati absolute et sine distinctione promissa est Deo; ergo quocumque titulo intercedat vera obedientia, in eam cadit obligatio hujus voti. Solum ergo superest ut explicemus quod in titulo propositum est, in quibus rebus teneatur obedire ex vi voti religiosus, et consequenter quas possit Prælati præcipere.

2. Supponimus autem ut certum solum res honestas posse ab homine præcipi, sub honestis comprehendendo omnes actiones non malas, quæ possunt ad finem honestum esse utiles, etiamsi ex objecto indifferentes sint; quia actiones pravæ sunt contra voluntatem et præceptum Dei, cui obediendum est potius quam hominibus, ut docuit Augustinus, serm. 6 de